

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
MƏRKƏZİ BANKI

TƏDİYƏ BALANSI ÜZRƏ HESABAT

STATİSTİKA DEPARTAMENTİ

2022-ci ilin
6 ayı üzrə

Əsədəli İbrahimzadə
Samir Nəsirov
Vüqar Əhmədov

STRUKTUR

1. <i>TERMINLƏR LÜĞƏTİ</i>	4
2. <i>XÜLASƏ</i>	8
3. <i>CARİ ƏMƏLIYYATLAR BALANSI (CƏB)</i>	9
3.1. <i>Xarici ticarət balansı</i>	9
3.2. <i>Xidmətlər balansı</i>	11
3.3. <i>İlkin gəlirlər balansı</i>	12
3.4. <i>Təkrar gəlirlər balansı</i>	13
4. <i>KAPİTAL VƏ MALİYYƏNİN HƏRƏKƏTİ HESABI</i>	14
4.1. <i>Birbaşa investisiyalar</i>	15
4.2. <i>Portfel investisiyaları</i>	15
4.3. <i>Neft bonusu</i>	15
4.4. <i>Digər investisiyalar</i>	16
5. <i>EHTİYAT AKTİVLƏRİ</i>	16
6. <i>BALANSLAŞDIRICI MADDƏLƏR</i>	16

CƏDVƏLLƏR

<i>CƏDVƏL 1. 2022-ci ilin 6 ayı üzrə tədiyə balansının əsas göstəriciləri, mln.\$.</i>	<i>8</i>
<i>CƏDVƏL 2. 2022-ci ilin 6 ayı üzrə CƏB-in əsas göstəriciləri, mln.\$.</i>	<i>9</i>
<i>CƏDVƏL 3. Xarici ticarət balansının strukturu, mln.\$.</i>	<i>10</i>
<i>CƏDVƏL 4. İdxalın strukturu, mln.\$.</i>	<i>11</i>
<i>CƏDVƏL 5. 2022-ci ilin 6 ayı üzrə xalis maliyyə aktivləri və öhdəlikləri, mln.\$.</i>	<i>14</i>

QRAFİKLƏR

<i>QRAFİK 1. 2022-ci ilin 6 ayı üzrə pul baratlarının əsas göstəriciləri, mln.\$.</i>	<i>13</i>
---	-----------

1. TERMİNLƏR LÜĞƏTİ

<u>Cari əməliyyatlar balansı</u>	Cari əməliyyatlar balansına ölkənin i) xarici ticarət balansı, ii) xidmətlər balansı, iii) ilkin gəlirlər balansı, iv) təkrar gəlirlər balansı daxildir.
<u>Xarici ticarət balansı</u>	Xarici ticarət balansı malların ixrac və idxal əməliyyatlarının saldosudur.
<u>Xidmətlər balansı</u>	Xidmətlər balansı i) emal və təmir xidmətləri, ii) nəqliyyat xidmətləri, iii) turizm xidmətləri, iv) royalti və lisenziya xidmətləri, v) telekommunikasiya və rabitə xidmətləri, vi) tikinti xidmətləri, vii) sığorta xidmətləri, viii) maliyyə xidmətləri, ix) hökumət xidmətləri, x) digər işgüzar xidmətlər, xi) şəxsi, mədəni və əyləncə xidmətləri üzrə ixrac və idxal əməliyyatlarının saldoları əsasında hesablanır.
<u>İlkin gəlirlər balansı</u>	İlkin gəlirlər balansı əldə edilmiş və ödənilmiş faktor gəlirləri, o cümlədən əmək haqları, birbaşa investisiyalardan gəlir, dividend, faiz, renta və s. maddələr üzrə daxilolma və xaricolma əməliyyatlarının saldosu əsasında formalaşır.
<u>Təkrar gəlirlər balansı</u>	Təkrar gəlirlər balansı cari transfertlər, o cümlədən pul baratları, humanitar yardımlar, qrantlar və s. maddələr üzrə daxilolma və xaricolma əməliyyatlarının saldosu əsasında formalaşır.
<u>Kapital və maliyyənin hərəkəti hesabı</u>	Kapital və maliyyənin hərəkəti hesabı ölkəyə daxil olan və ölkədən çıxan vəsaitlərin (kapitalın) hərəkətini əks etdirir. Kapital daxilolmaları və xaricolmaları i) birbaşa, ii) portfel, iii) ticarət kreditləri və avanslar, iv) kreditlər və ssudalar, v) depozitlər və nağd valyuta, habelə digər formalarda ola bilər.
<u>Kapital hesabı</u>	Kapital hesabı ölkənin qalan dünya ilə istehsal edilməmiş qeyri-maliyyə aktivlər üzrə əməliyyatlarını (məsələn, idmançıların

	transferləri), həmçinin kapital yönümlü digər transfertləri (məsələn, avadanlıq formasında edilmiş humanitar yardım) əks etdirir.
<u>Maliyyə hesabı</u>	Maliyyə hesabı ölkənin xalis xarici maliyyə aktivlərini və xalis xarici maliyyə öhdəliklərini əks etdirir. Buraya müxtəlif növ sərmayə axınları, yaranmış maliyyə öhdəlikləri və tələbləri aiddir (birbaşa və portfel investisiyaları, kreditlər və ssudalar, depozitlər və nağd valyuta və digərləri).
<u>Birbaşa investisiyalar</u>	Birbaşa investisiyalar ölkənin rezidenti tərəfindən digər ölkənin rezidentinə məxsus müəssisənin idarə edilməsində nəzarəti həyata keçirməsinə hüquq verən sərmayədir.
<u>Neft bonusu</u>	Neft-qaz sektoru üzrə Hasilatın Pay Bölgüsü sazişlərinin imzalanması və ya icrası ilə bağlı Azərbaycan Respublikasına ödənilən mükafatlardır.
<u>Portfel investisiyaları</u>	Portfel investisiyaları ölkənin rezidenti tərəfindən digər ölkənin rezidentinə məxsus müəssisənin idarə edilməsində aktiv iştirak etmədən gəlir əldə etmək məqsədi ilə qiymətli kağızlara edilmiş investisiyalardır. Bu maddəyə birbaşa investisiyalara aid olmayan qiymətli kağızlara investisiyalar aiddir.
<u>Digər investisiyalar</u>	Digər investisiyalara i) ticarət kreditləri və avanslar, ii) kreditlər və ssudalar, iii) depozitlər və nağd valyuta üzrə əməliyyatlar aiddir. Birbaşa, portfel və törəmə maliyyə alətlərinə aid olmayan digər investisiyalar bu maddəyə daxildir.
<u>Ticarət kreditləri</u>	Ticarət kreditləri (borcları) qeyri-rezidentlər tərəfindən rezidentlərə təqdim olunmuş malların (və ya göstərilmiş xidmətlərin) müqabilində rezidentlər tərəfindən dəyəri ödənilməmiş məbləğ, yaxud rezidentlər tərəfindən qeyri-rezidentlərə təqdim olunmuş malların (və ya göstərilmiş xidmətlərin) müqabilində qeyri-rezidentlər tərəfindən dəyəri ödənilməmiş məbləğ hesab edilir.

<u>Ticarət avansları</u>	Ticarət avansları qeyri-rezidentlər tərəfindən rezidentlərə təqdim olunacaq malların (və ya göstəriləcək xidmətlərin) müqabilində rezidentlər tərəfindən dəyəri qabaqcadan ödənilmiş (qismən və ya tam) məbləğ, yaxud rezidentlər tərəfindən qeyri-rezidentlərə təqdim olunacaq malların (və ya göstəriləcək xidmətlərin) müqabilində qeyri-rezidentlər tərəfindən dəyəri qabaqcadan ödənilmiş (qismən və ya tam) məbləğ hesab edilir.
<u>Kreditlər və ssudalar</u>	Kreditlər və ssudalar bağlanmış müqaviləyə uyğun olaraq qaytarılmaq şərtlə, müəyyən müddətə (müddətin uzadılması hüququ ilə) və faizlər (komisyon haqlar) ödənilmək şərtlə, təminatla və ya təminatsız müəyyən məbləğdə borc verilən pul vəsaitidir.
<u>Depozitlər və nağd valyuta</u>	Depozitlər və nağd valyuta müvafiq müqavilə şərtləri ilə faizlər və ya komisyon haqlar ödənilməklə və ya ödənilmədən investorların (depozitorların) tələbi ilə qaytarılmasını və ya başqa hesaba köçürülməsini nəzərdə tutan cari, əmanət (depozit), müxbir və ya digər hesablara qoyulmuş və ya köçürülmüş pul vəsaiti və nağd formada olan xarici valyuta hesab edilir.
<u>Ehtiyat aktivləri</u>	Cari əməliyyatlar balansında və kapital və maliyyənin hərəkəti hesabında baş vermiş əməliyyatların nəticəsi olaraq ölkənin strateji valyuta ehtiyatlarının artıb/azalmasını ifadə edir. Təcrübədə cari əməliyyatlar balansı profisitli olduqda, bu profisit kapital və maliyyənin hərəkəti hesabının kəsirini maliyyələşdirir. Əgər cari əməliyyatlar balansının profisiti kapital və maliyyənin hərəkəti hesabının kəsirini üstələyirsə, bu halda yaranmış fərq ehtiyat aktivlərini artırma bilər.
<u>Balanslaşdırıcı maddələr</u>	Balanslaşdırıcı maddələr tədiyə balansının müvafiq maddələri üzrə qeydiyyatla alınmayan əməliyyatların nəticəsində

formalaşa bilər. Təcrübədə tədiyə balansının tərtibatında balanslaşdırıcı maddələrin “0” olmasını təmin etmək mümkün deyildir. Təcrübə göstərir ki, liberal və açıq iqtisadiyyatlarda və xarici iqtisadi əlaqələrin sürətlə genişləndiyi şəraitdə bir sıra əməliyyatların dəqiq qeydiyyatını aparmaq mürəkkəb bir prosesdir. Buna səbəb informasiyanın tam olmaması, informasiya mənbələri arasında vaxt intervalı, qiymətləndirmələrdə kənarlaşmalar və s. kimi amillərdir. Əksər hallarda bir əməliyyatın kredit və debet tərəflərini qeyd etmək üçün müxtəlif informasiya mənbələrindən istifadə olunur. Bu mənbələrin biri və ya bir neçəsi natamam olduqda tədiyə balansının kredit və debet tərəfləri bir-birinə bərabər olmur və nəticədə müəyyən fərq yaranır. Bu fərqlər ümumiləşdirilərək yekunda balanslaşdırıcı maddələr bölməsində əks olunur. Misal olaraq, tədiyə balansında cari hesablar balansı ilə kapital və maliyyənin hərəkəti hesabı üzrə balansın fərqi nəticəsində yaranmış profisit ehtiyat aktivlərinin artımını üstələyirsə, bu fərq balanslaşdırıcı maddələr bölməsində mənfi işarə ilə qeyd olunmalıdır.

2. XÜLASƏ

2022-ci ilin 6 ayı üzrə tədiyə balansı¹ əsasən qlobal əmtəə bazarlarında neft-qaz qiymətlərinin və qeyri-neft ixracının əhəmiyyətli artımından təsirlənmişdir. Cari əməliyyatlar balansında 10.3 mlrd.\$ profisit, kapital və maliyyənin hərəkəti hesabında isə 5.3 mlrd.\$ kəsir yaranmış, ehtiyat aktivləri 4.6 mlrd.\$ artmışdır. Bu dövrdə xam neftin orta qiyməti 101\$/barel² olmuş, qeyri-neft ixracı isə 32.6% artaraq 1.4 mlrd.\$ səviyyəsində formalaşmışdır.

CƏDVƏL 1. 2022-ci ilin 6 ayı üzrə tədiyə balansının əsas göstəriciləri, mln.\$.

Göstəricilər	2022-ci il, 6 ay
Cari əməliyyatlar balansı	10 330.9
Xarici ticarət balansı	13 022.4
Xidmətlər balansı	-1 331.7
İlkin gəlirlər balansı	-2 653.5
- <i>İnvestisiya gəlirlərinin repatriasiyası</i>	-2 743.4
Təkrar gəlirlər balansı	1 293.7
Kapital hesabı	-0.1
Maliyyə hesabı	-5 298.1
Xalis maliyyə aktivləri	3 376.3
- <i>xaricə yönəldilmiş birbaşa investisiyalar</i>	62.8
- <i>portfel investisiyaları</i>	280.5
- <i>digər investisiyalar</i>	3 033.0
Xalis maliyyə öhdəlikləri	-1 921.8
- <i>cəlb olunmuş birbaşa investisiyalar</i>	3 220.6
- <i>cəlb olunmuş investisiyanın repatriasiyası</i>	-5 256.3
- <i>neft bonusu</i>	452.2
- <i>portfel investisiyaları</i>	-153.4
- <i>digər investisiyalar</i>	-184.9
Ehtiyat aktivlərinin dəyişimi	4 633.5
Balanslaşdırıcı maddələr	-399.2

¹ Tədiyə balansının metodoloji tərtibatı ilə bağlı <https://uploads.cbar.az/assets/4f9ced2ebffd8b2fb6149f920.pdf> səhifəsinə müraciət edilə bilər.

² Tədiyə balansı hesablamalarında xam neftin faktiki orta qiyməti 101.2\$ (2021-ci ilin 6 ayı 57.7\$) olmuşdur.

3. *CARİ ƏMƏLİYYATLAR BALANSI (CƏB)*

2022-ci ilin 6 ayı üzrə cari əməliyyatlar hesabının profisiti 10.3 mlrd.\$ və ya ÜDM-in 27.6%-ni təşkil etmişdir (2021-ci ilin 6 ayı üzrə 1.9 mlrd.\$ profisit olmuşdur). Neft-qaz sektoru üzrə CƏB-in profisiti ötən ilin müvafiq dövrünə nəzərən (ö.i.m.d.n.) 2.7 dəfə artaraq 12.5 mlrd.\$, qeyri-neft sektoru üzrə CƏB-in kəsiri isə 17.9% azalaraq 2.2 mlrd.\$ məbləğində olmuşdur.

CƏDVƏL 2. 2022-ci ilin 6 ayı üzrə CƏB-in əsas göstəriciləri, mln.\$.

Göstəricilər	2021-ci il, 6 ay	2022-ci il, 6 ay	Dəyişmə
Cari əməliyyatlar balansı	1 878.4	10 330.9	5.5 dəfə
- Neft qaz sektoru	4 587.3	12 553.7	2.7 dəfə
- Digər sektorlar	-2 708.9	- 2 222.8	- 17.9%
Xarici ticarət balansı	3 518.9	13 022.4	3.7 dəfə
Xidmətlər balansı	- 1 300.5	- 1 331.7	2.4%
İlkin gəlirlər balansı	- 558.4	- 2 653.5	4.7 dəfə
Təkrar gəlirlər balansı	218.4	1 293.7	5.9 dəfə

3.1. Xarici ticarət balansı

2022-ci ilin 6 ayı üzrə xarici ticarət dövriyyəsi 24.8 mlrd.\$ təşkil etmiş, neft-qaz sektoru üzrə 16.4 mlrd.\$ həcmində profisit qeyri-neft sektoru üzrə 3.4 mlrd.\$ həcmində kəsiri bağlamışdır. Nəticədə hesabat dövründə xarici ticarət balansında 13 mlrd.\$ həcmində profisit yaranmışdır. 2022-ci ilin 6 ayında Azərbaycanın dünyanın 167 ölkəsi ilə ticarət əlaqələri olmuşdur. Xarici ticarətin 9.9%-i MDB üzvü olan ölkələrin, 90.1%-i isə digər xarici ölkələrin payına düşür.

CƏDVƏL 3. Xarici ticarət balansının strukturu, mln.\$.

Göstəricilər	2021-ci il, 6 ay	2022-ci il, 6 ay	Dəyişmə
Xarici ticarət balansı	3 518.9	13 022.4	3.7 dəfə
- Cəmi ixrac	8 352.8	18 901.8	2.3 dəfə
- Cəmi idxal	-4 833.9	-5 879.4	21.6%
Neft-qaz sektoru	6 453.1	16 437.3	2.5 dəfə
- İxrac	7 289.1	17 490.8	2.4 dəfə
- İdxal	-836.0	-1 053.5	26.0%
Qeyri-neft sektoru	-2 934.2	- 3 414.9	16.4%
- İxrac	1 063.7	1 411.0	32.6%
- İdxal	-3 997.9	-4 825.9	20.7%

Əmtəə ixracı. Hesabat dövründə əmtəə ixracı 2.3 dəfə artaraq 18.9 mlrd.\$ təşkil etmişdir. Dövr ərzində əsasən dünya neft bazarlarında xam neftin və təbii qazın ö.i.m.d.n. bahalaşması səbəbindən neft-qaz sektoru üzrə ixracın həcmi 2.4 dəfə artaraq 17.5 mlrd.\$ olmuşdur. İxrac olunmuş neft-qaz məhsullarının (17.5 mlrd.\$) 10 mlrd.\$-ı xam neftin, 7.2 mlrd.\$-ı təbii qazın, 0.3 mlrd.\$-ı isə neft emalı məhsullarının payına düşür. 2022-ci ilin 6 ayı üzrə qeyri-neft ixracı 32.6% artaraq 1.4 mlrd.\$ olmuşdur.

Əmtəə idxalı. 2022-ci ilin 6 ayı üzrə əmtəə idxalı ö.i.m.d.n. 21.6% artaraq 5.9 mlrd.\$ təşkil etmişdir, o cümlədən istehlak mallarının idxalının ümumi dəyəri isə 2.6 mlrd.\$ olmuş, bunun da 938.7 mln.\$-ı ərzaq məhsullarının payına düşür. Qeyri-neft sektoru üzrə idxal 20.7% artaraq 4.8 mlrd.\$ olmuşdur. Qeyri-neft idxalının strukturunda metalların (79%), kərə yağının (47.7%), kağız məmulatlarının (43.9%), dənli bitkilərin (40.2%), əczaçılıq məhsullarının (30.5%), mebel məhsullarının (22.3%), ağac məmulatlarının (14.9%), alkoqollu və alkoqolsuz içkilərinin (13.6%), tərəvəz məhsullarının (13.1%), daş və şüşə məmulatlarının (9.8%), ətir və kosmetik vasitələrinin (5.3%), sabun və yuyucu vasitələrinin (4.4%) və minik avtomobillərinin (0.6%) idxalı artmışdır. Bu dövrdə gəmilər, qayıqlar və üzən

konstruksiyaların (30.7%), qazanlar, avadanlıq və mexaniki qurğuların (22.8%), bütün məhsullarının (20.1%) və şəkərin (9.6%) idxalı isə azalmışdır.

İdxalın strukturunda xarici investisiyalar hesabına gətirilmiş maşın-avadanlıqların və malların xüsusi çəkisi 4.3% təşkil edərək 254 mln.\$ olmuşdur.

CƏDVƏL 4. İdxalın strukturu, mln.\$.

Göstəricilər	2021-ci il, 6 ay		2022-ci il, 6 ay	
	Məbləğ	Xüsusi çəki %-lə	Məbləğ	Xüsusi çəki %-lə
İdxal	4 833.9	100.0	5 879.4	100.0
o cümlədən:				
1. İstehlak malları	2 351.0	48.6	2 586.2	44.0
- ərzaq malları	805.9	16.6	938.7	16.0
- digərləri	1 545.1	32.0	1 647.5	28.0
2. İnvestisiya yönümlü mallar	440.3	9.1	253.6	4.3
3. Digər mallar	2 042.6	42.3	3 039.6	51.7

3.2. Xidmətlər balansı

2022-ci ilin 6 ayı üzrə xarici dövlətlərlə Azərbaycanın iqtisadi əlaqələrində xidmətlərin ümumi həcmi 5.9 mlrd.\$ təşkil etmişdir. Bunun 3.6 mlrd.\$-ı qeyri-rezidentlər tərəfindən Azərbaycanın rezidentlərinə, 2.3 mlrd.\$-ı isə Azərbaycan rezidentləri tərəfindən xarici ölkələrin rezidentlərinə göstərilən xidmətlərdir. Ümumilikdə, xidmətlər balansında yaranan kəsir 2.4% artaraq 1.3 mlrd.\$ olmuşdur. Neft-qaz sektoru üzrə xidmətlər balansının (əsasən tikinti xidmətləri və digər işgüzar xidmətlər) kəsiri 968.2 mln.\$ (0.9% azalma) olmuşdur. Qeyri-neft sektoru üzrə xidmətlər balansının kəsiri isə 363.6 mln.\$ (12.4% artım) olmuşdur.

Qarşılıqlı xidmətlər dövriyyəsinin 36.5%-i nəqliyyat xidmətləri üzrə aparılan əməliyyatların payına düşür. Ümumi dəyəri 2.2 mlrd.\$ olan nəqliyyat xidmətlərinin 60.4%-i qeyri-rezidentlərin Azərbaycanın nəqliyyat xidmətlərindən istifadəsi ilə əlaqədar olmuşdur. Azərbaycan rezidentlərinin qeyri-rezidentlərə göstərdikləri nəqliyyat xidmətlərinin dəyəri

1.3 mlrd.\$, qeyri-rezidentlərin Azərbaycan rezidentlərinə göstərdikləri nəqliyyat xidmətlərinin dəyəri isə 0.9 mlrd.\$ təşkil etmişdir.

Dövr ərzində qeyri-neft sektoru üzrə nəqliyyat xidmətlərinin ixracı ö.i.m.d.n. 6.9%, idxalı isə 18.1% artmışdır. Nəticədə nəqliyyat xidmətləri üzrə profisit 2022-ci ilin 6 ayında 14.4% artaraq 445.6 mln.\$-a yüksəlmişdir. Qeyd edək ki, nəqliyyat xidmətləri üzrə profisit 2021-ci ilin 6 ayında 389.5 mln.\$ olmuşdur.

2022-ci ilin 6 ayında qarşılıqlı turizm xidmətlərinin dövriyyəsi 2.9 dəfə artaraq 739.6 mln.\$ təşkil etmişdir. Hesabat dövründə turizm xidmətləri üzrə idxalın (424.8 mln.\$) ixracı (314.8 mln.\$) üstələməsi nəticəsində 110 mln.\$ həcmində kəsir yaranmışdır. Bu dövrdə xaricə səfər edən Azərbaycan vətəndaşlarının sayı 2.3 dəfə, Azərbaycana gələn xarici vətəndaşların sayı isə 2.3 dəfə artmışdır. Xarici ölkələr tərəfindən Azərbaycan rezidentlərinə turizmlə bağlı göstərilən xidmətlərin həcmi 424.8 mln.\$ olmuşdur. Bunun 83.2%-i Azərbaycan vətəndaşlarının şəxsi səfərləri ilə bağlı olmuşdur (məlik idxal üçün vəsaitlər istisna olmaqla).

Hesabat dövründə qeyri-neft sektoru üzrə qeyri-rezidentlərə göstərilən tikinti xidmətlərinin həcmi 13.8 dəfə artaraq 22.9 mln.\$ təşkil etmişdir. Qeyri-neft sektoru üzrə qeyri-rezidentlərə ödənilən digər işgüzar xidmətlərin həcmi isə 1.6 dəfə artaraq 0.5 mlrd.\$ olmuşdur.

3.3. İlkın gəlirlər balansı

Hesabat dövründə ilkin gəlirlər balansında neft-qaz sektoru üzrə 2.9 mlrd.\$ kəsir, qeyri-neft sektoru üzrə isə 0.3 mlrd.\$ profisit olmuşdur. Nəticədə ilkin gəlirlər balansında kəsir 4.8 dəfə artaraq 2.6 mlrd.\$ təşkil etmişdir.

İlkin gəlirlər üzrə daxilolmaların və ödənişlərin ümumi dövriyyəsi 4 mlrd.\$ olmuşdur. Bunun 83.1%-i 3.3 mlrd.\$ olmaqla Azərbaycandan qeyri-rezidentlərə ödənişlər təşkil etmişdir. Bu məbləğin isə əsas hissəsini (2.9 mlrd.\$) xarici investorların payına düşən gəlirlərin repatriasiyası (o cümlədən 2.8 mlrd.\$ beynəlxalq neft-qaz konsorsiumları üzrə əsasən xam neft və təbii qaz şəklində repatriasiya), qiymətli kağızlar portfeli üzrə qeyri-

rezidentlərə ödənilən faizlər (168.3 mln.\$), xarici kreditlərdən istifadəyə görə ödənilən faizlər (150.1 mln. \$) və digər ödənişlər (118.5 mln.\$) təşkil etmişdir.

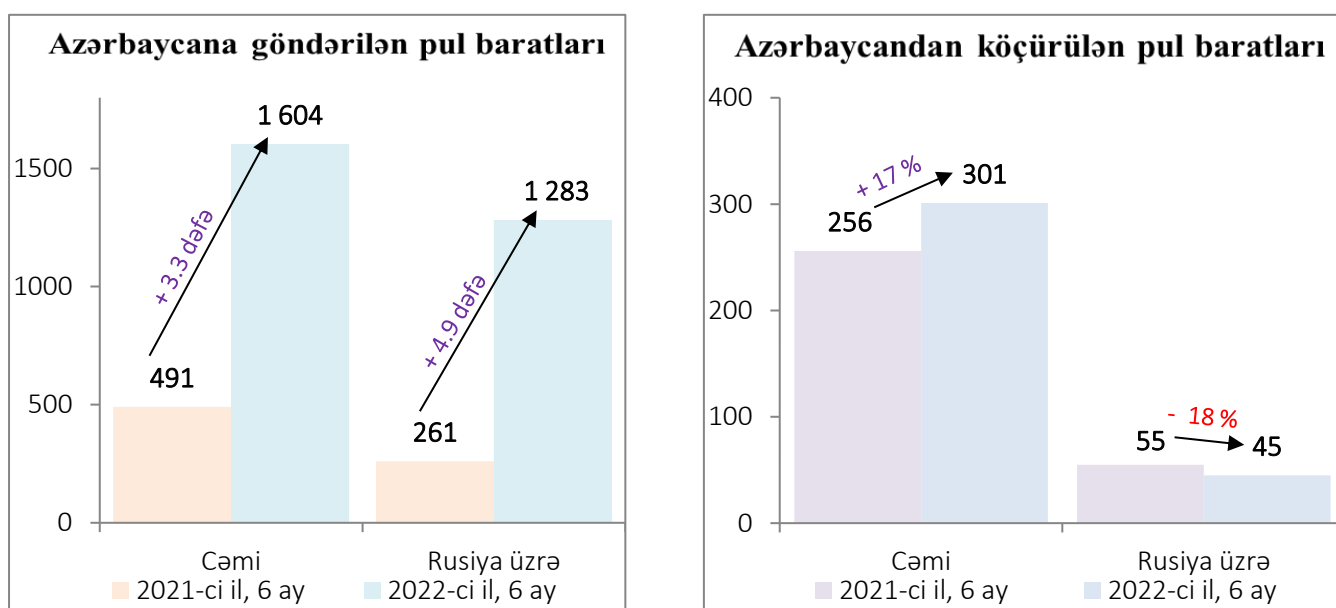
3.4. Təkrar gəlirlər balansı

Təkrar gəlirlər üzrə xarici ölkələrlə aparılan əməliyyatların ümumi həcmi 2.1 mlrd.\$ məbləğində qiymətləndirilmişdir. Daxilolmalar 1.7 mlrd.\$, ödənişlər isə 0.4 mlrd.\$ təşkil etmişdir.

Təkrar gəlirlər üzrə ümumi daxilolmaların 96.7%-ni xarici ölkələrdən fiziki şəxslərin pul baratları, 2.1%-ni ölkəyə gətirilən humanitar malların və digər yardımların həcmi, 1.2%-ni isə digər daxilolmalar təşkil edir.

Ölkəyə göndərilən pul baratlarının həcmi 3.3 dəfə artaraq 1.6 mlrd.\$, ölkədən köçürülən pul baratlarının həcmi isə 17.4% artaraq 0.3 mlrd.\$ olmuşdur. Nəticədə pul baratları üzrə 1.3 mlrd.\$ müsbət saldo yaranmışdır.

QRAFİK 1. 2022-ci ilin 6 ayı üzrə pul baratlarının əsas göstəriciləri, mln.\$.

Bütövlükdə, təkrar gəlirlər üzrə əməliyyatların saldosu müsbət 1.3 mlrd.\$ (5.9 dəfə artım) təşkil etmişdir.

4. KAPİTAL VƏ MALİYYƏNİN HƏRƏKƏTİ HESABI³

2022-ci ilin 6 ayı üzrə ölkənin xalis maliyyə aktivləri 3 376.3 mln.\$ artmışdır. Bu göstərici xaricə yönəldilmiş birbaşa investisiyalar (62.8 mln.\$), portfel investisiyaları (280.5 mln.\$) və digər investisiyalar (3 033 mln.\$) hesabına formalaşmışdır.

Hesabat dövründə ölkənin xalis maliyyə öhdəlikləri isə 1 921.8 mln.\$ azalmışdır ki, bu da xaricdən cəlb olunmuş xalis birbaşa investisiyalar (-2 035.7 mln.\$), neft bonusu (452.2 mln.\$), portfel investisiyaları (-153.4 mln.\$) və digər investisiyalar (-184.9 mln.\$) hesabına formalaşmışdır.

CƏDVƏL 5. 2022-ci ilin 6 ayı üzrə xalis maliyyə aktivləri və öhdəlikləri, mln.\$.

	Aktivlər	Öhdəliklər
Birbaşa investisiyalar	62.8	-2 035.7
- neft-qaz sektoru	-294.9	-3 122.5
- digər sektorlar	357.7	1 086.8
Neft bonusu		452.2
Portfel investisiyaları	280.5	-153.4
Digər investisiyalar	3 033.0	-184.9
- Ticarət kreditləri və avanslar	1 345.0	186.6
- Kreditlər və ssudalar	30.3	-754.3
- Depozitlər və nağd valyuta	1 657.7	382.8
CƏMİ	3 376.3	-1 921.8

³ Beynəlxalq Valyuta Fondunun tədiyə balansı üzrə yeni (6-cı nəşr) təlimatının tələblərinə uyğun olaraq tədiyə balansının strukturunda maliyyə hesabı Aktivlər/Öhdəliklər prinsipi üzrə təsnifləşdirilmişdir.

4.1. *Birbaşa investisiyalar*

Birbaşa xarici investisiyalar formasında xaricdən cəlb olunmuş sərmayələrin ümumi məbləği 3.2 mlrd.\$ olmuşdur. Ölkə iqtisadiyyatına yatırılmış birbaşa xarici investisiyaların strukturunda neft-qaz sektorunun xüsusi çəkisi 65.9% təşkil etmişdir. 2022-ci ilin 6 ayı üzrə tədiyə balansında birbaşa xarici investisiyalar maddəsinin neft-qaz sektoru üzrə xalis maliyyə öhdəliklərinin (-3 122.4 mln.\$) azalması neft-qaz sektoru üzrə cəlb olunmuş investisiya ilə (2 122.9 mln.\$) həmin sektor üzrə kapitalın repatriasiyası (5 245.3 mln.\$ əsasən beynəlxalq neft-qaz konsorsiumların payına düşən xam neft və təbii qaz şəklində olan kapital repatriasiyası) arasındakı fərqdən formalaşır.

Qiymətləndirmələrə görə qeyri-neft sektoruna cəlb olunmuş birbaşa investisiyaların ümumi məbləği 2.4 dəfə artaraq 1 097.7 mln.\$ olmuşdur.

4.2. *Portfel investisiyaları*

Portfel investisiyaları üzrə daxilolmalar 10.7 mln.\$, ödənişlər isə 444.6 mln.\$ təşkil etmişdir. Portfel investisiyaları üzrə xalis maliyyə aktivləri 280.5 mln.\$ artmış, xalis maliyyə öhdəlikləri isə 153.4 mln.\$ azalmışdır. Nəticədə portfel investisiyaların axınları üzrə 433.9 mln.\$ mənfi saldo yaranmışdır.

Hesabat dövründə portfel investisiyaları üzrə aktivlər əsasən dövlət (51.2 mln.\$), bank (55.6 mln.\$) və digər (168.9 mln.\$) sektorların və kapitalda iştiraka təminat verən qiymətli kağızların (4.8 mln.\$) hesabına artmışdır. Öhdəliklər isə dövlət (1.4 mln.\$), bank (102.1 mln.\$) və digər (49.9 mln.\$) sektorların hesabına azalmışdır.

4.3. *Neft bonusu*

2017-ci il 14 sentyabr tarixli "Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda Azəri, Çıraq və Günəşli yatağının dərinlikdə yerləşən hissəsinin birgə işlənməsi və hasilatın pay bölgüsü haqqında Saziş"ın ("AÇG HPBS") 29.2-ci maddəsinə əsasən, 2018-2025-ci illər ərzində

ümumilikdə 3,6 mlrd.\$ məbləğində neft bonusu ödənilməsi nəzərdə tutulmuşdur. Bu məbləğin illik ödənişi 450 mln.\$ təşkil edir. Cari il üzrə nəzərdə tutulan vəsait 2022-ci ilin yanvar ayında Azərbaycan tərəfinə ödənilmişdir.

4.4. Digər investisiyalar

Hesabat dövründə kreditlər və ssudalar üzrə xalis maliyyə aktivləri 30.3 mln.\$ artmış, xalis maliyyə öhdəlikləri isə 754.3 mln.\$ azalmışdır. Kreditlər və ssudalar üzrə xalis maliyyə öhdəlikləri bank sektorunun kreditləri (30.4 mln.\$) hesabına artmış, neft-qaz sektorunun kreditləri (387.5 mln.\$), dövlət kreditləri (173.9 mln.\$), dövlət zəmanətli kreditlər (188.1 mln.\$) və müəssisələrin kreditləri (35.2 mln.\$) hesabına isə azalmışdır.

Depozitlər və nağd valyuta üzrə xalis maliyyə aktivləri 1.7 mlrd.\$, xalis maliyyə öhdəlikləri isə 0.4 mlrd.\$ artmışdır.

5. EHTİYAT AKTİVLƏRİ

2022-ci ilin 6 ayı ərzində tədiyə balansının ehtiyat aktivləri 4.6 mlrd.\$⁴ artmışdır.

6. BALANSLAŞDIRICI MADDƏLƏR

Hesabat dövründə tədiyə balansı üzrə balanslaşdırıcı maddələr mənfi 399 mln.\$ həcmində olmuşdur.

⁴ Məzənnə fərqi, yenidənqiymətləndirmə və digər dəyişmələr nəzərə alınmadan.